

# Ranking the rankings



In een academische wereld die steeds competitiever wordt, willen we graag weten wat 'de beste' universiteit is. Verschillende rankings bedienen ons op onze wenken, waaronder Times Higher Education, Sjanghai, QS en Leiden. De kritiek op die lijsten is echter niet mals, ook omdat universiteiten graag selectief shoppen in de resultaten. Toch kunnen we niet om ze heen, meent informatiespecialist Wouter Gerritsma.

tekst: Albert Sikkema / illustratie: Henk van Ruitenbeek

**C**ritici zullen zuchtend gereageerd hebben op het nieuws vorige maand dat het Amerikaanse tijdschrift US News met een nieuwe ranking komt van universiteiten wereldwijd. Wéér eentje. De kritiek op deze hitlijsten van de universiteiten is niet mals, zij het inmiddels een tikkeltje voorspelbaar. Rankings zouden appels

met peren vergelijken, want elk land heeft een eigen hoger onderwijssysteem. Daarnaast bevoordelen ze Engelstalige landen, want alle belangrijke internationale wetenschappelijke tijdschriften zijn Engelstalig. Rijke (Amerikaanse) universiteiten profiteren daarnaast van de mogelijkheid om een hoge notering op de lijst te 'kopen' door gelauwerde wetenschappers en Nobelprijswinnaars aan te trekken. De kritiek komt niet zelden van universiteiten die naar hun zin te laag in de ranglijst staan. Maar die vervolgens niet schromen om de vlag uit de steken wanneer ze het bij een volgende ranking plots veel beter doen.

#### REPUTATIE

Toch kan niemand echt om de rankings heen, want de lijsten betekenen business. Voor de uitgevers, maar ook voor universiteiten, aangezien studenten steeds vaker de lijstjes raadplegen voordat ze hun studiekeuze bepalen. 'Vooral in Azië zijn de universiteiten en studenten zeer competitief', zegt Wouter Gerritsma van Wageningen UR. 'De Chinezen die hier studeren, hebben allemaal gekoken waar Wageningen UR staat op de ranglijst. En Aziatische universiteiten bepalen aan de hand van de ranglijsten met wie ze willen samenwerken.'

Steeds meer universiteiten doen daarom hun best om goed voor de dag te komen in de universitaire hitlijsten. Zo heeft het bestuur van de Universiteit Maastricht, een verklaard criticus van de rankings, deze maand een ambtelijk team ingesteld om de positie op de ranglijsten te verbeteren. 'Ze bepalen in toenemende mate de reputatie en zichtbaarheid van de universiteit en bovendien baseren mensen er hun studiekeuze op', verklaart de kersverse chef Internationale Rankings tegen het Maastrichtse universiteitsblad *Observant*. Maastricht heeft al maatregelen genomen om de citatiescores op te poetsen.

Gerritsma, die voor Wageningen UR de bibliometrische gegevens aanlevert aan de ranking-makers, staat ook ambivalent tegenover de hitlijsten. De ene is volgens hem beter dan de andere. Zo vindt hij de ranking van Times Higher Education beter dan de Shanghai Ranking,



# RANKING VAN HET ONDERWIJS

Universiteiten worden niet alleen beoordeeld op hun wetenschappelijke kwaliteit, maar ook op hun onderwijs. Wie wil weten welke opleidingen het beste scores kan daarvoor terecht bij drie platforms: Studiekeuze123, Keuzegids Universiteiten en Elsevier. Het bijzondere is dat ze alledrie gebaseerd zijn op dezelfde gegevens. Hoe zit dat precies?



Wie in de wereld van de wetenschappelijke rankinglijsten duikt, raakt al gauw verstrikt in een netwerk van aanbieders en methoden. Daarmee vergeleken zijn onderwijsrankings veel overzichtelijker. Aan de top van de piramide staat stichting Studiekeuze123 dat in opdracht van het ministerie van onderwijs het hoger-onderwijslandschap in kaart brengt. De stichting houdt een omvangrijke database in stand met daarin cijfers van onder meer de VSNU en accreditatieinstelling NVAO. Daarnaast laat ze jaarlijks alle 70.000 studenten uit het hoger onderwijs enquêteren (Nationale Studenten Enquete of NSE) om hun oordeel over opleiding en instelling te weten te komen.

## STUDIEKEUZE123.NL

Al die gegevens belanden vervolgens op de website Studiekeuze123.nl, de bijbel voor schoolverlaters. Je vindt er veel, heel veel gegevens. Over de opleiding, de instelling en het oordeel van studenten over elk denkbaar detail van de studie. Maar wat je er niet standaard op vindt, is welke opleiding of instelling het beste scoort. Het ministerie wil openheid over de kwaliteit, maar geen ranglijst met winnaars en verliezers.

## KEUZEGIDS

De gebruikers willen zo'n oordeel natuurlijk wél. Daarom staan de Keuzegids Universiteiten en Elsevier klaar om hen op hun wenken te bedienen. De Keuzegids wordt uitgegeven door het Centrum Hoger Onderwijs Informatie (CHOI) uit Leiden. De gids maakt gebruik van dezelfde gegevens als Studiekeuze123, maar nu zo gerangschikt en gepresenteerd dat opleidingen en instellingen gemakkelijk met elkaar vergeleken kunnen worden. Een ranking dus.

## ELSEVIER

De tweede die gebruik maakt van de gegevensbestanden van Studiekeuze123 is Elsevier. Het weekblad heeft daarvoor sinds dit jaar een permanente website: bestestudies.elsevier.nl. Ook Elsevier vergelijkt opleidingen en instellingen, maar maakt daarbij een editor's choice van onderdelen die belangrijk zijn voor de kwaliteit van het onderwijs. Sport- en kantinefaciliteiten blijven bijvoorbeeld buiten beeld. Verder rangschikt Elsevier de opleidingen niet, maar signaleert welke in positieve of negatieve zin sterk afwijken van het gemiddelde. Dat zou een realistischer beeld geven van een opleidingsveld waarbij de verschillen vaak uiterst minuscule zijn.

## WAGENINGEN

Maar welk systeem je ook gebruikt: in elke vergelijking komt Wageningen steevast bovendrijven als grootgrutter van de uitstekend gewaardeerde academische opleidingen. Dat heeft volgens Anja van den Broek van onderzoeksbureau ResearchNed te maken met de kleinschaligheid van het onderwijs en het gespecialiseerde karakter van de opleidingen. 'Bovendien is het een bruisende universiteit die tegenwoordig ook veel hippe studies biedt. Voorlopig blijft Wageningen naar verwachting nog wel een poosje de beste.'  
*Rob Goossens*

Met dank aan ResearchNed, het onderzoeksbureau dat data-verwerking verricht voor zowel Studiekeuze123 als Elsevier.



ELSEVIER

omdat de Times ranglijst ook rekening houdt met het onderwijs, internationale samenwerking en contractinkomsten. Wageningen UR staat daarom veel hoger in de Times ranglijst dan in de Shanghai ranking.

Sjanghai vertrouwt ook meer dan Times op een reputatiemeting, een cijfer dat alleen langs glibberige weg verkregen kan worden. Reputatie wordt namelijk gemeten via het subjectieve middel van de enquête. Harvard is de beste universiteit ter wereld 'by reputation'. Daarom staat Harvard altijd bovenaan de rankings waarin reputatie een belangrijk criterium is. 'Je meet dan niet de kwaliteit, maar in feite de vorige ranking, want mensen laten zich bij hun oordeel beïnvloeden door de eerdere rankings', zegt Paul Wouters.

**'Je meet dan niet de kwaliteit, maar in feite de vorige ranking, want mensen laten zich bij hun oordeel beïnvloeden door de eerdere rankings'**

PAUL WOUTERS



Paul Wouters is directeur van het Centrum voor Wetenschap en Technologie Studies (CWTS) in Leiden, waar hij zich bezig houdt met het meten en analyseren van de wetenschappelijke productie en kwaliteit. Hij is bovendien maker van de enige Nederlandse ranglijst in het rijtje: de Leiden Ranking. Een kenner dus, die weet hoe de ranglijsten tot stand komen. Hoewel? 'Een van de problemen is het gebrek aan transparantie. Je komt er niet echt achter hoe de belangrijkste rankings tot stand komen. Ik kan de data waarop anderen hun rankings baseren, niet onderzoeken.'

## WC-EEND

Volgens Wouters meten de meest invloedrijke rankings – die van Times Higher Education, Shanghai en QS – niet de kwaliteit van de universiteiten, maar het aantal publicaties van een instelling. Daardoor komen vooral grote en rijke universiteiten bovendrijven, zegt Wouters. Ook waarderen ze papers in Nature en Science hoger dan in andere tijdschriften, weet hij, 'maar in lang niet alle sectoren zijn dat de belangrijkste tijdschriften. Zo beoordeel je bèta-onderzoek.'

Daarnaast leunen de invloedrijke rankings op infor-

matie die de universiteiten zelf aanleveren en waarop geen kwaliteitscheck plaatsvindt. Daardoor kunnen de universiteiten gegevens zo presenteren dat ze beter voor de dag komen. Voorbeeld: je kunt promovendi aanmerken als personeel (aio's), maar ook als studenten (PhD students). Toen de Nederlandse universiteiten, in navolging van het buitenland, de promovendi als studenten gingen opvoeren, stegen ze allemaal in de rankings.

De meest invloedrijke rankings zijn dan ook niet de beste rankings, concludeert Wouters. Zelf preferereert hij ranglijsten die slechts één of twee kwaliteitsindicatoren beoordelen, en die niet afhankelijk zijn van enquêtes of gegevens van universiteiten. Dan springt één ranking eruit, vindt Wouters, en dat is de Leiden Ranking. Omdat Wouters 'toevallig' zelf de maker is van de Leiden Ranking, beseft hij dat zijn uitspraak een hoog we-eend-gehalte heeft – 'wij van we-eend adviseren we-eend'. Wouters: 'Maar "wij van Leiden Ranking" claimen geen uitspraak wie de beste universiteit is, wij maken aan de hand van de Web of Science database een portret van een onderzoeksgroep: hoeveel deze publiceert en hoe vaak ze wordt geciteerd in vergelijking met anderen in dat vakgebied. Daartoe beperken we ons.'

#### LIFE SCIENCE

Maar op welke plaats hoort Wageningen UR nu thuis in de internationale rankings? Omdat Wageningen UR gespecialiseerd is in landbouw, voeding en milieu, moet je kijken naar de ranglijsten op deze deeltereinen, vindt Gerritsma. Zo schommelt Wageningen rond plek twintig op de ranglijst van Times Higher over life sciences universiteiten, en staat ze bij ranglijsten van landbouwuniversiteiten steevast in de mondiale top-3. Gerritsma: 'We publiceren heel veel artikelen op het gebied van plant & animal sciences en environmental sciences, qua omvang staan we op de zesde plaats in de wereld. Dan is het logisch dat we hoog eindigen in zo'n deellijst. Ik kijk vooral hoe goed we het doen ten opzichte van andere sterke landbouw- en life science faculteiten.' De algemene noteringen op de grote mondiale lijsten zeggen dus weinig, vindt Gerritsma. De Azië die milieuwetenschappen wil studeren in Europa, moet weten dat Wageningen in de top-10 van milieuwetenschappen ter wereld staat. 

	THE	Shanghai	QS
WUR in algemene lijst	75	100-150	151
Life Sciences*	18	33	-
Landbouwwetenschap	-	-	2
Milieuwetenschap	-	-	8

\* Life Sciences is een arbitrair begrip. Omvat biologisch en medisch onderzoek, maar we weten niet precies welke onderzoekdisciplines de rankings hier vergelijken.

## DE BELANGRIJKSTE RANKINGS VOLGENS WOUTER GERRITSMa



**1** Times Higher Education (THE), Engelse ranking, invloedrijk en compleet.



**2** Shanghai Ranking, ook wel de Academic Ranking of World Universities (ARWU), de belangrijkste Aziatische ranking.



**3** QS World Universities Ranking, Brits, gemaakt door de vroegere maker van THE.



**4** The Leiden Ranking, gemaakt door het Centrum voor Wetenschap en Technologie Studies (CWTS) in Leiden. 'Onderzoeksrangking die alleen publicaties en citaties telt.'



**5** US News & World Report. Nieuw dit jaar. Eerste Amerikaanse ranking die ook de niet-Amerikaanse universiteiten beoordeelt.



### OP KOMST

**A** Multirank. Uitgever Elsevier en onderzoekers, waaronder het CWTS, werken in een Europees project aan een nieuwe ranking, multirank.eu, die universiteiten wil vergelijken op het gebied van onderwijs en onderzoek.

**B** De OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) werkt aan een ranking.

